

BIRAS- DIREKTORÁHTTA

M211 – 2014

DOVDDÁT GO DON
NJUOLGGADUSAID?
MOHTORJOHTOLAT
MEAHČIS

Ollugiidda lea dehálaš vásihit jaskatvuoda ja ráfi go vánddardit luonddus. Njuolggadusčállosa ulbmil, mii mudde mohtorjohtolaga meahcis ja čázádagain, lea earret eará áimmahuššat dáid beroštumiid. Govven: Sigve Reiso, naturarkivet.no

Jaskatvuolta ja ráfi luonddus

Ollugiidda lea dehálaš vásihit jaskatvuoda ja ráfi go vánddardit luonddus. Njuolggadusčállosa ulbmil, mii mudde mohtorjohtolaga meahcis ja čázádagain, lea gáhttet luonddubirrasa ja sihkkarastet olggustallama ja vuoinnastanárvvuid.

Mis lea njuolggadusčálus mii mudde mohtorjohtolaga meahcis dan dihte vai luonddus i galgga leat mohtorjohtolat mii rigere ja muosehuhtta. Njuolggadusčállosa ulbmil lea maiddá gáhttet luonddu eará vahágiid vuostá.

Mohtorjohtolat bievlaeatnamis sáhtta vahágahttit šaddogearddi ja ráhkadit luottaidda ja háviid eanadahkii. Luottat mat šaddet maŋjel vuodjima sáhttet oidnot mánga jagi maŋjelii. Dasa lassin nuoskkida dat maid luonddu. Vahágat lassánit go mohtorfievrruiguin beassá oanehis áiggis guhkes gaskkaid badjel vánddardit ja beassá álkibut dakkár luondduguovlluide gosa muđui ii leat álki beassat.

Lea dehálaš váldit vára áidelas luonddus, mii ain lea dat buot earenoamášebmos ja mávssoleamos mii mis Norggas lea. Okta earjkilis mohtorfievru ii iešalddis soaitte dagahit vahágiid dahje headuštusaid, muhto oktiibuot

earáiguin geat vudjet, dat dagaha stuora birasčuozaheahkii.

Váldonjuolggadussan lea ahte mohtorjohtolat meahcis lea gildojuvvo.

Mohtorjohtolatláhka rahpá dattege vejolašvuoda mohtorjohtolahkii dihto ávkkástallanulbmiliidda nugo lágas čilgejuvvo. Lea gáibáduš ahte mohtorjohtolat dáhpáhuvvá várrogasat ja deasttalaččat vai hehte vahágiid ja hehttehusaid luonddubirrasii ja olbmuide.

Dát gihpa oanehaččat muitala njuolggadusaid birra mat gusket mohtorjohtolahkii meahcis ja čázádagain. Don berret dovdat dáid njuolggadusaid jus vuoját juogo mohtorfatnasiin, giridiin dahje mohtorfievrruiguin meahcis, juogo skohteriin, ATV:in, tráktoriin, biillain dahje mohtorsihkkeliin.

Mohtorjohtolat bievlaeatnamis

(Gusto dalle go vuoját biillain, ATV:in, mohtorsihkkeliin, tráktoriin ja eará mohtorfievrruiguin meahcis)

Mohtorjohtolat bievlaeatnamis sáhttá dahkat bastevaš luottaid lundui. Dan dihte leat garraseappot njuolggadusat bievlaeananvuodjimii go dálvevuodjimii. Dárbbášlaš fievrredeapmi berre eanemus lági mielde dahkkot dálvet.

Ohcama haga

Čuovvovaš ulbmiliidda lea lobálaš vuodjit bievlaeatnamis:

- Politiija, ambulánsa ja gádjunbálvalus.
- Almmolaš bajilgeahččo- ja bearráigeahččobálvalus.
- Almmolaš Boasta- ja Tele-bálvalus.
- Dárbbášlaš persovdna- ja gálvofievrrideapmi bastevaš orrunsaajiide ja ruovttoluotta
- Dárbbášlaš persovdna- ja gálvofievrrideapmi eana-doallo-, vuovdedoallo- ja boazodoalloealáhusas. Bivdu, álvu, guolásteapmi ja muorječoaggin eai meroštallojuvvo leat ealáhussan dán oktavuodas. Ii leat maid lobálaš vuodjit sávzaealu guođohit go dat leat guohtumis.
- Suodjalusa hárrjehallamat, sirddašeamit ja fievrredeamit.

- Ráhkadusat ja geainnuid ja stuorát ráhkadusaid doaimmaheapmi.
- Ruktofievrrideapmi mii doaimmahuvvo fidnofievrridanlága doaibmalobiin.
- Bivdoávvu fievrredeapmi ealga ja ruksesgotti bivddu oktavuodas, ja fievrredeapmi goddebivddu oktavuodas Hardangerduodara goddeguovllu siskkobealde, Birasdirektoráhta biddjon ráddjehusaid mielde. Vuodjin álbmotmeahcis sáhttá dušše dáhpuhuvvat suodjalannjuolggadusaid mielde, ja Hardangerduodara goddeguovllus, álbmotmeahci olggobealde, dušše dárbbášlaš fievrredeapmi dohkkehuvvon dulmmohagaid mielde.
- Dárbbášlaš fievrredeapmi guolledikšundoaimmaid oktavuodas maid almmolaš eisválddit doaimmahit.

Galgá vuodjit boares vuodjinluottaid mielde, dalle go dat lea vejolaš. Fylkkamánni sáhttá gielidit dahje ráddjet vuodjima earenoamáš rašes guovlluin.

Fylkkamánni sáhttá fápmudit dán válldi suohkanstivrii.

Fuomáš ahte luottat mat eai leat ráhkaduvvon dábálaš biilla vuodjima váste, maiddá adnojit leat meahccin dán oktavuodas.

Mohtorfievrruid geavaheapmi lea lobálaš ealga ja ruksesgotti bivddu bivdoávvu fievrredeami oktavuodas. Govven: Arne Johs. Mortenson, SLB

Mohtorjohtolatláhka dasto gielá vuodjit omd. njealjejuvllatgeassi meahccebiillain (jeep) tráktorluottaid mielde vuovddis.

Ohcama vuodul

Suohkan sáhttá ohcama vuodul addit sierralobi geavahit mohtorfievrru ávdnasiid ja biergasiid fievrredeapmái meahccealáhusa oktavuodas. Meahccealáhussan adno láigohan-

barttaid doaimmaheapmi, ealáhuslaš ávkkástallan luondduvalljodagain (omd. guolásteapmi, bivdu, muorječoaggin, sámmálčoaggin), turista- ja mátkeealáhus, minerálalaš resurssaid ohcan ja iskkadeapmi je. eaktudemiin ahte fitnodat lea registrerejuvvon Ovttdatregistaris. Sáhttá dušše addot lohpi fievrredeapmái tráktorluottaid mielde, muhto Finnmárkkus maiddá

bures ásaiduvvon bievlamádijaid mielde. Suohkan sáhttá, ohcama vuodul, addit lobi eará ulbmiliid ávkkástallanvuodjimiidda go gávdnojit earenoamáš dárbbut maid ii sáhte čoavdit eará ládje, ja mii ii gula dábálaš mátkevuedjimii. Dušše hui earenoamáš dilálašvuodain galgá addit bievlavuodjinlobi daid stuora eanadatvahágiid geažil maid dakkár vuodjin dagaha.

Mohtorfievrrut dálvesiivvus sáhttet geavahuvvot ráhkadit ja prepareret čuoiganláhtuid ja čierastanluohkáid álbmoga ja gilvuid várás, go dan dahket suohkanat, veahkkekorpsat, falástallansearvvit, mátkesearvvit dahje turistafitnodagat. Govven: Sigve Reiso, naturarkivet.no

Mohtorjohtolat muohtaeatnamis

(Gusto dalle go vuoját muohtaskohteriin, bealtabiillain ja eará mohtorfievrruiguin meahcis)

Njuolggadusat mohtorjohtolahkii dálvesiivvus eai leat nu garrasat go bievlaetanvuodjimii. Dat lea danin go muohta addá unnit bistevas vahágiid eanadahkii ja šaddadahkii go vuodjin bievlaeatnamis. Eanáš oassi dárbbášlaš fievrredemiin meahcis berre dahkot muohtasiivvus.

Ohcama haga

- Ulbmilat mat bievlavuodjimiidda leat lobálaččat (geahča 4. siiddu).
- Dárbbášlaš fievrredeapmi turistarusttegiid doaimmaheapmái (idjadan- ja dárjudanbáikkid, čierastanluohkávinttet j.e.) mat eai leat muohtaboltojuvvo biilageainnuid lahka.
- Fievrredit ávdnasiid, biergasiid ja bargoolbmuid huksenbargguide mat oktiivástidit huksenlobiin.
- Ráhkadit ja prepareret čuoiganláhtuid ja čierastanluohkáid álbmogii ja gilvuide, go dan dahket suohkanat, veahkkekorpsat, falástallansearvvit, mátkesearvvit dahje turistafitnodagat.

- Dárbbášlaš fievrredeapmi dutkanásahusa bargodingojuvvon dieđalaš iskkademiide.
- Dárbbášlaš fievrredeapmi boaldinmuorain iežas eatnamis bistevas orrunbáikái.
- Praktihkalaš vuodjinhárehallan lagat mearriduvvon guovlluin bealtamohtorsihkkelvuddjiid geatnegahtton oahpahussii.
- Fievrredeapmi suohkanlaš organiserijuvvon fáhkkašdoaimmaide maiguin geahpeda riskka ahte ealggat ja eará ruksesgoddenállit vuojahallet geainnuid alde dahje ruovdemáđijaid alde.

Fylkkamánni sáhtta gielddit dahje ráddjet vuodjima earenoamáš rašes guovlluin. Fylkkamánni sáhtta fápmudit dán válddi suohkanstivrii. Suohkanstivra sáhtta leat addán mearrádušaid vuodjima birra mat gusket bajábealde namuhuvvon čuoggáide, nugo guovlluid, dihkáduvvon geinnodagaide, áigodatguhkkodaga, vuodjináigemuttuid, biergasiid j.e. birra.

Ohcama vuodul

Suohkan sáhtta, ohcama vuodul, addit muohtaskohteriin lobi ávkástallanvuodjimii eará ulbmiliidda. Earenoamáš áigeguovdilis ulbmilat leat:

- Fitnodatlaš fievrredeapmi (láigovuodjin).
- Doaimmashehttejuvvo olbmuid fievrredeapmi
- Gálvuid ja biergasiid fievrredeapmi gaskal biilageainnu ja bartta mii lea unnimus 2,5 km eret geainnus go guovllus ii leat vejolaš láigohit fievrredeami.
- Meahccealáhusa vuodjin.
- Boaldinmuoraid fievrredeapmi, eanet go dan maid njulgestaga lea lohpi dahkat ohcama haga.
- Joavkomátkkit dihto tuvrameriide dearvašvuoda- ja fuollaásahusa ássiide, penšunistaserviid dahje ideálalaš organisašuvvnaid miellahtuide.

Suohkan sáhtta soames oktavuodain addit lobi vuodjit dálvesiivvus eará earenoamáš dárbbuide mat eará ládje eai sáhtte gokčojuvvo, ja mii ii gula tuvruvuodjimii.

Dárbblaš persovdna- ja gálvofievrrideapmi boazodoalloeláhusas lea lága mielde njulgestaga lobálaš. Ferte ohat sierralobi mohtorfievrruid geavaheapmái mat njulgestaga eai leat lobálaččat lága mielde dahje našunála lánkaásahusa mielde. Govven: Jan Håkan Dahlstrøm/TT/NTP scanpix

Njuolggadusat ohat sierralobi, váidit j.e.

Geavaheapmi mohtorfievrruin mat njulgestaga eai leat lobálaččat lága dahje našunála lánkaásahusa mielde, gáibidit sierralobi mohtorjohtolatgildosis meahcis.

1. Čálalaš, ákkastallojuvvo ohat sáddejuvvo suohkanii.
2. Ohcan ferte gustot ovttá daid ovdalis namuhuvvon ulbmiliidda, dahje ferte čujuhit earenoamáš dárbbui mii ii sáhte gokčojuvvo eará ládje, ja mii ii gula tuvruvuodjimii.
3. Lohpi galgá atnit fárus fievrrideamis.

Suohkan galgá árvvoštallat fievrridandárbbu vejolaš vahágiid ja hehttehusaid ektui, ja sáhtá bidjat eavttuid lohpi. Muhtun vuodjinulbmiliidda sáhtá suohkan addit lobi vásedin mearriduvvon jagiid ovddas.

Mearrádusa sáhtá váidit fylkkamánii. Váidda sáddejuvvo suohkana bokte manemusat 3 vahku manjel go mearrádusdieđu lea vuostáiváldán.

Lea dehálaš ohat buori áiggi, muđui lea riska ahte suohkan ii olle meannudit ohcama ovdal go háliida vuodjit.

Njuolggadusat mohtorfatnasa geavaheapmái

Vuodđun lea ahte johtolat mohtorfievrruin (fatnasiin dahje eará govdu fievrruin mii manná mutuvrrain) lea lobálaš jávrriin mat leat 2 njealgehaskilomehtera stuoru dahje stuorábut, johka/eatnogaskkain, ja jávrriin unnibut go 2 njealgehaskilomehtera jus dat leat oassin manahahtti čázadagas. Suohkan dattetge sáhtá mearridit iežas báikkálaš lánkaásahusaid mat spiehkastit dán vuodus. Suohkan sáhtá

Mohtorjohtolat bievlaeatnamis loaktá ja vahagahtá eatnama go bealtdaid ja juvlaid manis báhcet mearkkat ja hávit lundui. Muhtun luonddušlájain, nugo jekkiin, njuoskaeatnamiin ja vátna ja manjšaddi šaddogerddiin, sáhttet luottat mohtorfievrruid manis leat dakkárat mat bistet guhkit áigge dahjejo eai goassige šat savvo. Dan dihte leat garraseappot njuolggadusat bievlaeananvuodjimii go maid muhtovuodjimis dálvesiivvus. Govven: Alfred Ørjebu, SLB

ohcama vuodul dahje lánkaásahus addit lobi geavahit mohtorfievrruid go earenoamáš sivat leat dasa vuodđun.

Čáhceskohter

Leat sierra njuolggadusat čáhceskohtera geavaheapmái smávvanaslágas ja lánkaásahus čáhceskohtera ja sullasaččaid geavaheami birra. Dáid birra ii čilgejuvvo eanet dás.

Njuolggadusat áibmofievrruid geavaheapmái

Seaivun ja loktaneapmi áibmofievrruiguin (girdi, helikopter j.s.) lea dábálaččat gildojuvvo meahcis ja čázadagain. Muhto seaivun ja loktaneapmi áibmofievrruiguin lagat almmuhuvvon ávkkástallanfievrrideami oktavuodas lea lobálaš earenoamáš lobi haga, omd. politiija-, gádjun- ja bajilgeahču, almmolaš boasta- ja Tele-bálvalusa, ráhkadusaid ja almmolaš geainnuid ja ráhkadusaid doaimmaheami oktavuodas. Dasa lassin sáhtá suohkan addit sierra báikkálaš

lánkaásahusaid seaivunsajiid birra suohkanis. Suohkan sáhtá addit lobi geavahit áibmofievrru go earenoamáš sivat dasa leat vuodđun.

Li leat lohpi ásahit seaivunsajiid dahje addit lobi seaivut várrečohkaide, várddusbáikkiide, jihkiide ja sullasaš báikkiide jus dat leat ávkin dušše helikoptera mielde čuovvot várrái ja čierastit vulos (helikopterskiing), beaivematkkiide ja sullasaš doaimmaide.

Earenoamáš njuolggadusat riikka osiide

- Finnmárkkus ja Davvi-Romssas sáhttet leat dohkkehuvvon earenoamáš vuoinnastanláhtut muhtaskohteriid vástet. Ovttaskas suohkan sáhtá addit dieđuid.
- Finnmárkkus sáhttet leat ásahuvvon earenoamáš bievlavuodjinláhtut fievrrideapmái barttaide ja bivdu, álvvu, guolásteami ja muorječogaggima oktavuodas. Ovttaskas suohkan sáhtá addit dieđuid.

- Finnmárkkus ja Davvi-Romssas lea earenomáš gielddus mohtorjohtolahkii miessemánu 5.b rájes geassemánu 30.b.rádjái. Fylkkamánni sáhtta addit eanet dieđuid.
- Finnmárkkus lea lohpi vuodjit boaldinmuoraid dálvesiivvus vuovdehálldašeadji čuollanjuohkima oktavuodas.
- Muhtun sajín riikkas sáhttet leat dohkkehuvvon earenoamáš skohterláhtut fievrredeapmái boaittoealde guollejávriide. Ovttaskas suohkan sáhtta addit dieđuid.

GEAHCČALANORTNET

Mánnga suohkana servet geahččalanortnegii mii addá daid suohkaniidda vejolašvuoda ásahtit skohterláhtuid. Leat addon lagat mearrádusat geahččaleapmái lánkaásahas mii lea suohkanlaš geahččaleami birra muohtaskohterláhtuiguin. Ovttaskas suohkan sáhtta addit dieđuid. Geahča maiddá www.miljokommune.no

Dárkkisteapmi ja bearráigeahčču

Stáhta luonddubearráigeahčču ja politiiijat bearráigeahččet ja dárkkistit mohtorjohtolaga meahcis.

Eananeagáda riekti gielddit mohtorjohtolaga

Mohtorjohtoláhkka ii gáržžit dan vejolašvuoda mii eananeagádis muđui lea gielddit dahje ráddjet mohtorjohtolaga iežas eatnamis. Juohkehaš sáhtta dábálaččat gielddit mohtorjohtolaga iežas eatnamis. Eananeagádat liikká ii sáhte hehttet gádjunbálvalusa ja sullasaš doaimmaid mat dahkkojit heahtegádjunnjuolggadusaid mielde, dahje politiijajaeiseválddi mohtorjohtolaga, man lánkavuodđun lea generáldoaimmahanváldi.

Eará áššit masa berret leat áicil

Suodjalanguovlluin gustojit dasa lassín mohtorjohtolátnjuolggadusat mat vejolaččat gávdnojit suodjalanlánkaásahasain. Fylkkamánni dahje suodjalanguovlostivra hálldašeadji bokte sáhtta addit dieđuid.

Geaidnojohtolátnjuolggadusat gáibádusat mohtorfievrre registrerema, vuodjingoartta, leahttonjuolggadusaid, oaivesuoji geavaheami j.e. birra gustojit maiddá muohtaskohtera geavaheapmái ja eará meahccemanni fievrreide meahcis. Lea maiddá addon lánkaásahas man vuodul gildojuvvo geavahit muohtaskohtera almmolaš geainnuid alde.

Dát njuolggadusčállosat muddejit mohtorjohtolaga meahcis:

- Lánka geassemánu 10.b.1977 nr. 82 mii lea mohtorjohtolaga birra meahcis ja čázadagain (mohtorjohtoláhkka)
- Lánkaásahas miessemánu 15.b.1988 nr 356 – Lánkaásahas dan váste ahte geavahit mohtorfievrreide meahcis ja jikŋon čázadagain (našunála lánkaásahas)
- Lánkaásahas njukčamánu 14.b. 1988 nr. 225 – Lánkaásahas dan birra ahte geavahit suohkaniid válddi geassemánu 10.b. 1977 nr. 82 lága mielde mohtorjohtolaga birra meahcis ja čázadagain, gielddit helikoptera mielde čuovvot várrái ja čierastit vulos (helikopterskiing) ja sullasaččaid
- Lánkaásahas suoidnemánu 28.b. 1989 nr. 749 – Lánkaásahas dan birra ahte geavahit mohtorfievrreide bievlaeatnamis árbevirolaš bievlamadiid mielde Finnmárkkus
- Lánkaásahas skábmamánu 7.b.2005 nr. 1264 – Lánkaásahas mii guoská lohpaí geavahit bealtabiilla.

Bagadusat ja lagat čilgehusat njuolggadusčállosiid birra gávdnojit guoskevaš johtočállosiin:

- Johtočálus T-1/96 “Mii lea geassemánu 10.b.1977 nr. 82 lága birra mii lea mohtorjohtolaga birra meahcis ja čázadagain”
- Johtočálus T-6/09 “ Rievdadusaid birra Našunála lánkaásahas go guoská mohtorfievrreide geavaheapmái meahcis ja jikŋon čázadagain”

Čáhceskohtera geavaheami muddejit:

- Lánka astoáigge- ja smávvatnasiid birra (§ 40)
- Lánkaásahas geassemánu 21.b.2013 nr. 701 – Lánkaásahas čáhceskohtera ja sullasaččaid geavaheami birra

Stáhta luonddubearráigeahčču ja politiiijat bearráigeahččet ja dárkkistit mohtorjohtolaga meahcis. Govven: Arne P. Sara, SLB

Eará mearrádusat mat váikkuhit mohtorjohtolahkii meahcis ja čázadagain:

- Geaidnojohtoláhkka
- Lánkaásahas mii lea gildosa birra geavahit bealtamohtorsihkkela (muohtaskohtera) almmolaš geainnuid alde
- Lánkaásahas vuodjima birra mohtorfievrreide eanadagas ja geainnu alde mii ii leat rabas dábálaš johtolahkii
- Lánkaásahas dan birra ahte geavahit persovnnalaš suodjebiergasiid go lea vuodjime mohtorfievrreide
- Lánka čázadagaid ja bodnečázi birra (čáhcesursaláhkka) § 16

Dieđut

Eanet dieđuid njuolggadusaid birra sáhtta oázžut go váldá oktavuoda:

- Suohkaniin
- Fylkkamánni birasgáhttenossodagain
- Birasdirektoráhtain

Almmuheaddji:

Birasdirektoráhtta 2014 guovvamánus
Boahťá Luondduhálldašandirektoráhta ovddeš gihppaga
TE 1103 sadjái, mii almmuhuvvui 1999 golggothmánus

Birasdirektoráhtta

Telefovdna: 03400/73 58 05 00 | **Fákša:** 73 58 05 01

E-poasta: post@miljodir.no

Neahtta: www.miljodirektoratet.no

Poasta: Poastaboksa 5672 Sluppen, 7485 Troandin

Fitnančujuhhus Troanddimis: Brattørkaia 15, 7010 Troandin

Fitnančujuhhus Oslos: Strømsveien 96, 0602 Oslo

Birasdirektoráhta váldobarggut leat geahpedit dálkkádatgássaluoitimiid, hálddašit norgga luonddu ja hehttet nuoskkideami.

Mii leat Dálkkádat- ja birasdepartemeantta vuollásaččat ja mis leat eanet go 700 bargi min guovtti kantuvrras Troandimis ja Oslos ja Stáhta luonddubearráigeahču (SLB) eanet go 60 báikkálaš kantuvrrain.

Min deháleamos doaibma lea gozihit birasdili ja gaskustit dieđuid, leat váldehálddašeaddji, stivret ja bagadit guovlulaš ja suohkanlaš dási, ovttasbargat guoskevaš suorgeiseválddiiguin, leat fágalaš ráđđeaddi ja oassálastit riikkaidgaskasaš birasbarguide.